

Boeken en kranten voor een 'lastige' doelgroep

'Vaak wordt laaggeletterdheid verward met puur analfabetisme'

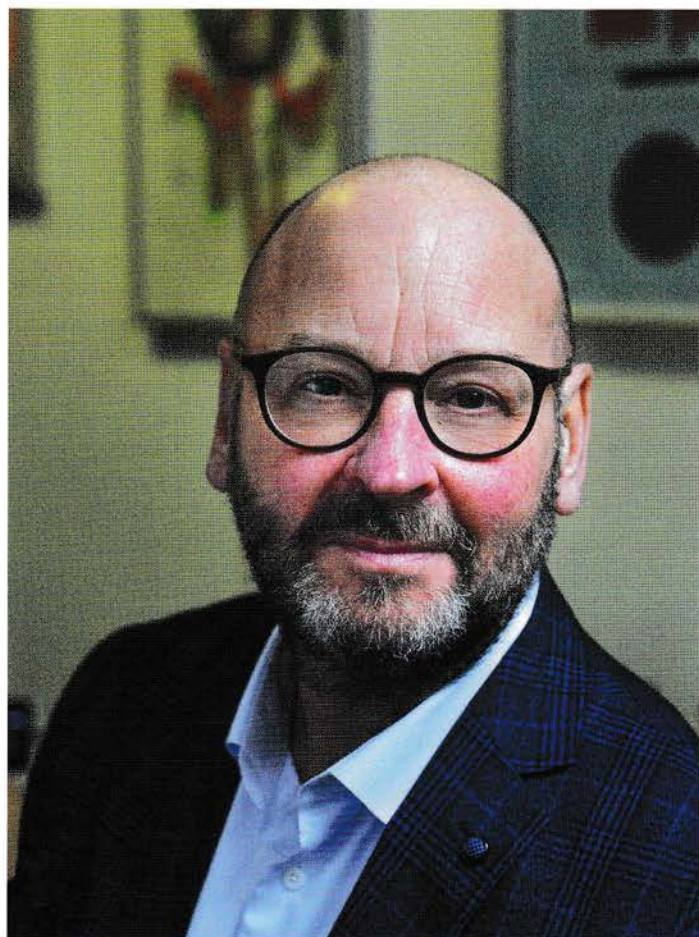
Onder het motto 'lezen is voor iedereen' geeft uitgeverij Eenvoudig Communiceren al een kwarteeuw boeken en kranten in eenvoudig, begrijpelijk Nederlands uit. Het begon in 1994 met de Okee-krant voor mensen met een verstandelijke handicap. Sindsdien bedient de door Ralf Beekveldt geleide uitgeverij ook dyslectici, nieuwkomers, laagopgeleiden die het lezen verlerd zijn en jongeren met een lees-/taalachterstand met een portfolio van honderden boeken op verschillende leesniveaus en zes verschillende kranten.

TEKST: MARTIN DE JONG • FOTO: UITGEVERIJ EENVOUDIG COMMUNICEREN

Voor de doelgroep van 'moeilijk lezenden' maakt Eenvoudig Communiceren makkelijk leesbare kranten en boeken, met als een van de successen *Leeslicht*, een boekenserie voor volwassenen waarmee in 2009 een Nationale Alfabetiseringsprijs in de categorie Leesbeperking gewonnen werd. De reeks behelst vereenvoudigd werk van populaire auteurs als Herman Koch, Simone van der Vlugt en Tommy Wieringa. Daarnaast worden klassiekers hertaald, zoals *Eline Vere*. Eenvoudig Communiceren opereert ook over de grens, met uitgeverijen in België, Duitsland, Engeland en Spanje. Dat er in een behoefte voorzien wordt is een eufemisme, want de cijfers over laaggeletterdheid zijn niet om vrolijk van te worden, beaamt Beekveldt. 'Als je kijkt naar het Pisa-onderzoek, dan zie je dat we nu op 25% risicovolle jongeren zitten. Een vierde van alle jongeren! En die moeten straks de nieuwe maatschappij mee gaan dragen? Dat gaat een klus worden.'

Daar ligt een mooie taak voor het onderwijs.

'Ik zie op scholen een veelheid aan vakken, een veelheid aan maatschappelijke betrokkenheid. Op zich is dat natuurlijk goed, maar door dat volle pakket boet lezen en schrijven aan aandacht in. En vergeet niet wat die ongelooflijke afleiding van dat telefoontje, die smartphone en die tablet dagelijks weer

Directeur en oprichter Ralf Beekveldt van uitgeverij Eenvoudig Communiceren.

betekent. Dat is het probleem van de toekomst, en dat wil zeggen dat lezen en laaggeletterdheid een thema is en blijft. Dat hoop ik althans, want het leidt altijd nog tot ongeloof. Vaak wordt laaggeletterdheid verward met puur analfabetisme. Die laatste groep telt misschien 300.000 mensen, nog altijd 300.000 te veel overigens. Nee, het echte probleem zijn de 2,5 miljoen *functioneel* analfabeten. Mensen die enigszins kunnen lezen en schrijven, maar gewoon op een veel te laag niveau. En die kloof groeit. Wat je ziet is dat de hoeveelheid tekst, de complexiteit van de tekst en de soorten tekst die er over de burgers heen wordt gegoten niet meer matcht met de vaardigheden die mensen hebben. Als die spagaat steeds groter wordt, is dat een probleem voor alles. Voor meedoen in de maatschappij, voor informatie snappen, ook wat de kranten schrijven. Je informatie-kritische bewustzijn wordt steeds minder daardoor, en dat is riskant bij veel beroepen, want we zien dat alles gedigitaliseerd is. Als steeds minder mensen dat kunnen volgen, is dat niet goed.'

Hoe bereiken jullie de doelgroep?

'De bibliotheek is voor ons hartstikke belangrijk. Dat ze onze materialen afnemen dat is één, maar ze vervullen ook de rol van heraut van dit probleem. Openbare bibliotheken zijn ooit opgezet om iedereen de kans te geven om aan kennis en informatie te komen. Kort door de bocht geformuleerd: de vroegere arbeider kon geen boeken betalen, voor hen kwam de bibliotheek. Door onze welvaart is een veel groter deel van de bevolking zelf in staat boeken te kopen, maar de bibliotheken hebben ingezien dat er nog altijd groepen zijn die achterlopen in de kennis- en informatiemogelijkheden, en dat laaggeletterdheid ook hun onderwerp is. Dat vind ik fantastisch en het is ook broodnodig. Van meet af aan is dat voor ons belangrijk geweest. Zonder die herauten, die elke keer weer dat thema aanstippen, komen wij niet ver. Wij bereiken onze mensen met een lange adem: een database opbouwen voor allerlei onderwijssoorten, bibliotheken, individuele mensen enzovoorts. Dat doen we al 25 jaar, en steeds weer blijkt: ik kan de mensen niet vinden, ze moeten mij vinden. Dat gaat niet in een keer, maar in heel kleine plukjes, jaar in, jaar uit. Op de een of andere manier raak je geworteld en ben je bekend als zodanig, en daar zijn wij nu.'

Jullie geven boeken uit geschreven in eenvoudige taal, maar het onderwerp hoeft niet eenvoudig te zijn.

'Neem vluchtelingen, mensen die nieuw zijn in ons land. Die willen de taal leren – zoals wij allemaal doen als we een vreemde taal willen leren – door de krant of een boek te lezen. Je moet op een laag taalniveau beginnen, maar natuurlijk niet met kinderboeken. Het taalniveau van een kinderboek moge geschikt zijn, maar de toon en de thematiek zijn dat niet. Het zijn interessegebieden die een volwassene niet meer heeft. Het schrikt eerder af dan dat het aanmoedigt. Het is natuurlijk leuker om met boeken te beginnen die jou meteen aanspreken, want dan pak je nog een keer een boek, en nog een keer een boek.'

Waren er in het buitenland geen initiatieven toen jullie daar begonnen?

'In Duitsland niet, gek genoeg. Daar waren we de eerste. Er waren wel wat initiatieven geweest, maar nooit omvangrijk genoeg om te kunnen spreken van een echt fonds. Dat maakte het makkelijk, maar ook moeilijk. Want iedereen zei: waarvoor? Er waren in die tijd ook helemaal geen cijfers bekend over laaggeletterdheid in Duitsland, er werd niet structureel meegedaan aan onderzoeken: er waren hooguit wat schattingen. Wij begonnen er in 2009, in 2011 werd het eerste grote onderzoek naar laaggeletterdheid gedaan door de Universiteit van Hamburg. Toen bleek dat een kleine tien procent, 7,5 miljoen Duitsers, laaggeletterd is. Aha! Dat onderzoek was een *gamechanger*, toen hadden we ineens bestaansrecht, en dat maakte de zaak wel wat makkelijker. In Duitsland zijn we nu echt gerenommeerd. In zekere zin worden we meer herkend en erkend dan in mijn eigen thuisland, moet ik zeggen.

Engeland was wel wat moeilijk want daar waren al wel dat soort initiatieven, daar waren de campagnes rond laaggeletterdheid al een tijd aan de gang. Ik heb wel een goede start gemaakt door het deels overnemen van een befaamde uitgeverij die al meer dan een eeuw bestond, Evans Brothers. In Engeland zijn we goed begonnen, maar het is ook een heel moeilijk land: in Nederland hebben we een vaste boekenprijs, zij hebben die niet. Gelukkig heeft dat land de mazzel dat het een wereldtaal heeft die ook in Amerika en Australië wordt gesproken, en in een groot deel van de rest van de wereld. Die wereld is onze markt, en veel kleine beetjes tellen dan toch op.

Ik ben ervan overtuigd dat we in Spanje veel goed werk kunnen verrichten, maar er is daar van laaggeletterdheid nul besef. Een grote, bekende Spaanse uitgever zei tegen me: laaggeletterdheid? Dat hebben we hier niet. Dat is bij ons passé. Ik stuurde hem een rapport toe met cijfers over Spanje en kreeg een heel verschrikte reactie terug: is dat hetzelfde Spanje? Er is daar geen besef van laaggeletterdheid en er is ook geen geld voor het bestrijden ervan. Zulke economieën gaan het ook daardoor heel erg moeilijk krijgen. Er is nog wel wat te doen in de wereld, hoor.'

Als het gaat om trends, noemt Beekveldt er een waarvan hij hoopt dat die er een zal worden: de emancipatie van jongeren en ouderen met leesproblemen. 'Ik hoop dat we mensen die het misschien iets minder goed getroffen hebben qua leesvaardigheid, mensen die iets minder makkelijk mee kunnen komen en iets meer een zetje nodig hebben in de maatschappij, kunnen emanciperen door het geven van dit soort toegankelijke middelen. Dat we daar als maatschappij meer in investeren. Want dat is emancipatie die de moeite waard is om naar te kijken.'

Meer informatie over de uitgeverij is te vinden op www.eenvoudigcommuniceren.nl.

Lees ook de column van Loeka van der Kooij, Taalhuisconsulente bij het Taalhuis van de Bibliotheek Bollenstreek, op pagina 9 over het informeren van de eerstelijnsgezondheidszorg over laaggeletterdheid.